

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.*

ΑΙ ΤΥΧΑΙ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΤΟΥ ΦΕΝΕΛΩΝΟΣ.

Τότε ὁ Μέντωρ, βλέπων τὸν κίνδυνον ὃν διέτρεχεν ὁ Τηλέμαχος ἐν ἀτμοσφαίρᾳ τοσοῦτῳ δηλητηριώδει, ρίπτει αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, ρίπτεται δὲ καὶ αὐτὸς, καὶ, κολυμβήσαντες ἐπὶ τινα λεπτὰ, παραλαμβάνονται ἐντὸς πλοίου διαβαίνοντος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὐ μακρὰν τῆς νήσου τῆς Καλυψούης.

Κυβερνήτης τοῦ πλοίου τοῦ φιλοξενήσαντος τοὺς φυγάδας ἦτο ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ναρθάλου Ἀδοάμ, ὃς, ἀναγνώριδας τὸν Τηλέμαχον, ἀφηγείται αὐτῷ τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ Πυγμαλίωνος καὶ τῆς Ἀστάρθης καὶ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Βελεάζαρ, πρὸς ὃν ὁ τύρραννος, καίτοι πατὴρ αὐτοῦ, εἶχε προσενεχθῆ μετὰ τῆς σκληροτέρας δυσμενείας, παραπεισθεὶς ὑπὸ τῆς διεφθαρμένης ταύτης γυναικός. Ἐν τῷ πλοίῳ δὲ τοῦτῳ, ἐσπέραν τινα, ἐνῶ ἐδείπνουν, Ἀχιτοάς τις ἔβαλε τοσοῦτον ἠδῶς καὶ ἐναρμονίως, ὥστε συνήχθησαν περὶ τοῦ σκάφους αἱ Νηρηίδες καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ θαλάσσιαι θεότητες, καταγοντευθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἐξαιτίας ταύτης μουσικῆς, ἣν ἔτι μελωδικωτέραν κατέσκηπεν ὁ Μέντωρ, παιανίσας ἐν θείᾳ ἔμπνευσί ἐπὶ τῆς λύρας. Ἀκολουθῶς δὲ περιγράφει ὁ Ἀδοάμ τὰ διάφορα θέληντρα τῆς Βετικῆς, ἧς ἐξαιρεῖ τὸ γλυκὺ κλίμα, τὴν τῆς φύσεως μαγευτικὴν ὡραιότητα καὶ τό τε ἥρεμον καὶ ἀπλοῦν τῶν ἠθῶν τῶν κατοίκων.

Ἐν τούτοις, ἡ Ἀφροδίτη, μένεα πνέουσα κατὰ τοῦ νιοῦ τοῦ Ὀδυσσεύς, ζητεῖ ὥπως ὁ Ζεὺς διατάξῃ τὴν ἀπόλειαν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Εἰμαρμένη δὲν ἐπιτρέπει τοῦτο, ἡ θεὰ συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἵνα τὸ πλοῖον ἀπομακρυνθῇ ἀνεπαισθήτως τῆς Ἰθάκης, πρὸς ἣν ὠδήγει αὐτὸ ὁ Ἀδοάμ, καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἡ Ἀπάτη, ἐντολὴν πρὸς τοῦτο λαβοῦσα, ταραττει τὴν ὄρασιν τοῦ πηδαιούχου, ὅστις, νομιζὼν ὅτι ἀφίκετο τὸ πλοῖον αὐτοῦ εἰς Ἰθάκην, ὁδηγεῖ αὐτὸ πλησιότιον εἰς τὸν ὄρμον τῶν Σαλεντινῶν. Τούτων ὁ ἀναξ, ὃς ἦτο ὁ Ἰδομενεύς, ὑποδέχεται τὸν Τηλέμαχον ἐν τῇ νερᾷ αὐτοῦ πρωτευούσῃ, ἐνθα ἠτοίμαζε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν θυσίαν εἰς τὸν Δία ὑπὲρ ἐπιτυχίας τοῦ κατὰ τῶν Μανδουρινίων πολέμου, ὁ δὲ τὴν θυσίαν ταύτην ἐπιτετραμένος ἱερεὺς, συμβουλευθεὶς τὰ ἐντόσθια τῶν θυμάτων, προφητεύει τῷ Ἰδομενεῖ πλήρη εὐτυχίαν ὀφειλομένην εἰς τοὺς δύο ξένους αὐτοῦ.

Ὁ Ἰδομενεύς τότε γνωστοποιεῖ λεπτομερῶς τῷ Μέντορι τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου, λέγων αὐτῷ ὅτι οἱ Μανδουρινιοὶ πρῶτον μὲν ἀφῆκαν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἐσπερίας ἐνθα καὶ τὴν πρωτεύουσάν του ἔκτισεν, ἔπειτα δὲ, ἀποδυσθέντες εἰς τὰ πλησιόχωρα ὄρη, ἐπὶ τῶν ὁποίων συνέβησαν ἔριδες μετὰ αὐτῶν καὶ τινων ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ πέμψαντες πρὸς αὐτὸν δύο γέροντας, μεθ' ὧν καὶ ἐπῆλθε πλήρης συμφωνία ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς περὶ εἰρήνης συνθήκης, ἤρχισαν, ἅμα πληροφρονηθέντες παρὰ δασὶν τινα τῆς συνθήκης ταύτης διαπραχθεῖσαν

ὑπὸ ὑπνικῶν αὐτοῦ μὴ λαβόντων ταύτης γνῶσιν, συντόνους καὶ μεγάλας πολεμικὰς προετοιμασίας. Ἐνῶ τοιαῦτα διηγείται ὁ Ἰδομενεύς, οἱ Μανδουρινιοὶ ἀφίκοντο, ἀριστα ὀπλισμένοι, μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Σαλέντης, καὶ ὁ Νέστωρ δέ, ὁ φιλοκτῆτης καὶ ὁ Φάλανθος, οὓς οὐδετέρους ἐθεώρει ὁ Ἰδομενεύς, εὐρίσκονται ὡσαύτως ἐν τῷ στρατῷ αὐτῶν. Ταῦτα ὁ Μέντωρ ἰδὼν, ἐξέρχεται τῆς πόλεως καὶ μόνος μεταβαίνει σὺν νηυσιν, δοθαῖρος καὶ μεστὸς γενναιότητος, εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον ὥπως προτείνῃ τοῖς πολεμίοις ὅρους συνθηκολογίσεως.

Βλέπων ὁ Τηλέμαχος τὸν Μέντορα ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμμαχικῶν στρατῶν δὲ ἀνυσχῶν, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ τί συμβαίνει καὶ τί τέχεται ἡ πολέωρος τούτου παρ' αὐτοῖς διαμονή, ἐξέρχεται ἐπίσης τῆς πόλεως καὶ τρέχει παρὰ τῷ Μέντορι· ἡ δὲ παρὰ τοῖς συμμαχοῖς ἐμφάνισις αὐτοῦ συντελεῖ εἰς τὴν τελείαν καὶ ὀριστικὴν ἀποδοχὴν τῶν εἰρηλικῶν προτάσεων ἃς ὁ Μέντωρ ὑπέβαλεν αὐτοῖς ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἰδομενεύς. Καὶ δὴ, συνθηκολογήσαντες εἰσέρχονται ὡς φίλοι εἰς τὴν Σαλέντην οἱ σύμμαχοι βασιλεῖς, ὁ Ἰδομενεὺς ἐπικυροῖ πᾶν τὸ προσυμφωνηθὲν, ἀνταλλάσσονται οἱ ὅμηροι καὶ γίνεται πομπώδης καὶ μεγίστη θυσία μετὰ τῆς πόλεως καὶ τοῦ στρατοπέδου πρὸς ἐπισφράγισιν καὶ πανηγυρισμὸν τῆς εἰρήνης, ἐξ ἧς ἀπειράριθμα ἀπεκδέχονται ἀγαθὰ οἱ πρὸ μικροῦ ἀλληλοσφαγίαν ἐπιζητοῦντες λαοί.

Μετὰ ταῦτα ὁ Νέστωρ, ἐξ ὀνόματος τῶν συμμάχων, ἐξαιτεῖται παρὰ τοῦ Ἰδομενεύς βοήθειαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, τῶν Δαυνίων, ὁ δὲ Μέντωρ, ἐπιθυμῶν νὰ ἐκπολιτίσῃ τὴν Σαλέντην διὰ τῆς ἐξαδίκησεως ἰδία τοῦ λαοῦ εἰς τὴν γεωργίαν, συμβουλεύει αὐτῷ ἵνα πέμψῃ μόνον ἑκατὸν ἐγγενεῖς Κρητὰς καὶ ἐπὶ κεφαλῇς αὐτῶν τὸν Τηλέμαχον. Τούτου δὲ ἀπελθόντος μετὰ τοῦ εὐαριθμοῦ αὐτοῦ στρατοῦ, ὁ Μέντωρ ἐπιθεωρεῖ ἀκριβῶς τὴν τε πόλιν καὶ τὸν λιμένα, λαμβάνει βασίμους καὶ λεπτομερεῖς περὶ παντὸς εἰδήσεις, προτείνει τῷ Ἰδομενεῖ καὶ ἐφαρμόζει δι' αὐτοῦ νέους κανονισμοὺς τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἀστυνομίας, διαίρει τὸν λαόν, συνωδᾷ τῇ οἰκογενεῖα καὶ τῇ θέσει ἐκαστοῦ πολίτου, εἰς ἑπτὰ τάξεις, διακρινόμενας ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐνδυμάτων, καὶ, καταργῶν πᾶσαν πολυτέλειαν καὶ τὰς ἀνωφελεῖς τέχνας, κηρύττει τὰ μᾶλα τιμητικὴν τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, ἐξυμνῶν αὐτὴν καὶ διὰ τῶν ἐπομένων ποιητικωτάτων καὶ ἐναρμονίων περιγραφῶν.

«Au reste, λέγει ὁ Μέντωρ τῷ Ἰδομενεῖ, ne soyez point en peine de la multiplication de ce peuple; il deviendra bientôt innombrable, pourvu que vous facilitiez les mariages. La manière de les faciliter est bien simple !. Presque tous les hommes ont l'inclination de se marier; il n'y a que la misère qui les en empêche: Si vous ne les chargez point d'impôts, ils vivront sans peine avec leurs femmes et leurs enfants; car la terre n'est jamais ingrate, elle nourrit toujours de ses fruits ceux qui la cultivent soigneusement; elle ne refuse ses biens qu'à ceux qui craignent de lui donner leurs peines. Plus les laboureurs ont d'enfants, plus ils sont riches; car leurs enfants, dès leur plus

*) Ἦε ἀριθ. 28, σελ. 566—568.

tendre jeunesse, commencent à les secourir. Les plus jeunes conduisent les moutons dans les pâturages; les autres, qui sont plus grands, mènent déjà les grands troupeaux; les plus âgés labourent avec leur père. Cependant la mère de toute la famille prépare un repas simple à son époux et à ses chers enfants qui doivent revenir fatigués du travail de la journée: elle a soin de traire ses vaches et ses brebis, et on voit couler des ruisseaux de lait: elle fait un grand feu, autour duquel toute la famille innocente et paisible prend plaisir à chanter tout le soir, en attendant le doux sommeil: elle prépare des fromages des châtaignes et des fruits conservés dans la même fraîcheur que si on venait de les cueillir. Le berger revient avec sa flûte, et chante à la famille assemblée les nouvelles chansons qu'il a apprises dans les hameaux voisins. Le laboureur rentre avec sa charrue; et ses bœufs fatigués marchent, le cou penché, d'un pas lent et tardif, malgré l'aiguillon qui les presse. Tous les maux du travail finissent avec la journée. Les pavois que le sommeil, par l'ordre des dieux, reprend sur la terre, apaisent tous les noirs soucis par leurs charmes, et tiennent toute la nature dans un doux enchantement; chacun s'endort sans prévoir les peines du lendemain. Heureux ces hommes sans ambition, sans défiance, sans artifice, et quelle joie innocente!»

Ὁ Ἰδομενεὺς διηγέται ἀκολουθῶς εἰς τὸν Μέντορα ὅπως ἐμπιστοσύνην εἶχεν ἐμπνεύσει αὐτῷ ὁ Πρωτεσίλαος καὶ πόδας πλεκτάνας εἰς ἀνταμοιβὴν μετεχειρίσθῃ ὁ εὐνοούμενος οὗτος, ὁ ὅποιος συνεφώνησε μετὰ τοῦ Τιμοκράτους ὅπως καὶ τὸν Φιλοκλέα ἀπολέσωσι καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον προδώσωσιν. Ὁμολογεῖ δὲ ὁ Ἰδομενεὺς ὅτι, παραπεισθεὶς ὑπὸ τῶν δύο τούτων κακούργων, εἶχεν ἐπιφορτίσει τὸν Τιμοκράτην νὰ μεταβῇ παρὰ τῷ Φιλοκλεί, ναυάρχῳ τότε διατελοῦντι ἐν τινὶ ἐστρατείᾳ, καὶ νὰ τὸν φονεύσῃ, ὅτι, τοῦ Τιμοκράτους ἀποτυχόντος ἐν τῇ ἐκτέλει τῆς φερεῆς ταύτης ἐντολῆς, ὁ Φιλοκλῆς εἰς μὲν τὸν φονέα αὐτοῦ ἐχάρισε τὴν ζωὴν, ἀπεσύρθη δὲ εἰς τὴν Σάμον, ἀφ' οὗ προηγουμένως παρέδωκε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στόλου τῷ Πολυμένει, ὅστις ἦτο ὁ ὑπὸ τοῦ βασιλέως διορισθεὶς διὰ διατάγματος κομισθέντος ὑπὸ τοῦ Τιμοκράτους, καὶ ὅτι, μολονότι ὁ Πρωτεσίλαος ἀπεδείχθη προδότης, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἀπομάκρυνσίν του.

Ὁ Μέντωρ εἰς ἀπάντησιν ὑποχρεοῖ τὸν Ἰδομενέα ἵνα τὸν μὲν Πρωτεσίλαον καὶ τὸν Τιμοκράτην ἀποστείλῃ ἐξορίστους εἰς τὴν Σάμον, τὸν δὲ Φιλοκλῆ μετακαλέσεται παρ' αὐτῷ καὶ τιμὴν ἀναλόγως τῆς τε ἱκανότητος καὶ τῆς τιμιότητος αὐτοῦ. Συγκρατεθέντος τοῦ βασιλέως, τὴν σχετικὴν διαταγὴν ἐκόμισεν εἰς τὴν προορηθείσαν νῆσον μετὰ χαρᾶς ὁ Ἡγήσιππος, ὅς, ἀφικόμενος ἐκεῖ μετὰ καὶ τῶν δύο προμνημονευθέντων αἰσχυρῶν ἀνθρώπων, εὕρισκε τὸν παλαιὸν αὐτοῦ φίλον Φιλοκλέα, διαδιούντα βίον πενιχρὸν μὲν καὶ μονήρη, ἡρεμὸν δὲ καὶ κατὰ πάντα εὐδαίμονα. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐδίστασεν

οὗτος περὶ τοῦ πρακτέου· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, πεισθεὶς ὅτι οὕτως ἔδοξε τοῖς θεοῖς, ἀναχωρεῖ μετὰ τοῦ Ἡγήσιππου καὶ ἀφικνεῖται παρὰ τῷ Ἰδομενεῖ, ὅστις ὑποδέχεται αὐτὸν μετ' εὐμενείας καὶ αἰσθημάτων φιλικῶν, ἐκ τῆς εὐλκρινοῦς τῶν ὁποίων διαδηλώσεως πασιφανὴς καθίσταται ἡ μεγάλῃ ἐπὶ τὰ κρεῖττω μεταβολῇ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, ἡ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Μέντορος ἐπιτευχθεῖσα.

Ἐνῷ τοιαῦτα συμβαίνουσιν ἐν τῷ κράτει τοῦ Ἰδομενέως, ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν συμμάχων ὁ Τηλέμαχος προσκτᾶται τὴν ἀγάπην τοῦ Φιλοκλήτου, ἐν ἀρχῇ δυσμενῶς πρὸς αὐτὸν διατεθειμένου ἕνεκα ἀρχαίας μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως ἐριδος. Ὁ Φιλοκλήτης διηγέται αὐτῷ τὰς διαφόρους τοῦ βίου του περιπετειάς, περιγράφων λεπτομερῶς τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλέους διὰ τοῦ δηλητηριώδους χιτῶνος, ὃν ὁ κένταυρος Νίσσος εἶχε δωρήσει τῇ Ἀντιάνειρᾳ καὶ ἐξηγῶν τίνι τρόπῳ ἀπέκτισε τοῦ ἥρωος τούτου τὰ ἀπαίδια βέλη, ἄνευ τῶν ὁποίων ἀδύνατος ἦτο ἡ ἄλωσις τῆς Τροίας, πόσῳ ἐτιμωρήθη ἐπὶ τῆς νῆσου Λίμνου, διότι ἀπεκάλυψε τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ μυστικὸν καὶ πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς μετεχειρίσθη τὸν Νεοπτόλεμον ὅπως τὸν καταπέσῃ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου, ἔνθα καὶ ἴδῃ ἡ ρυπαρά καὶ φρικώδης αὐτοῦ πληγὴ ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Ὁ Τηλέμαχος ἐν τούτοις φιλονικεῖ μετὰ τοῦ Φαλάνθου διὰ τινὰς αἰχμαλώτους, οὓς ἑκάτερος διαμφισθῆναι δι' αὐτόν· μάχεται μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰππίου, ὅστις προσέδραμεν ἐπικουρὸς τοῦ Φαλάνθου καὶ περιεφρόνησε τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του, καὶ τὸν νικᾷ· ἐν ταύτῃ δὲ ὁ Ἀδράστος, βασιλεὺς τῶν Δαυνίων, πληροφρηθεὶς ὅτι οἱ σύμμαχοι βασιλεῖς ἐπιδιώκουσι τὴν εἰρηνοποιήσιν τῆς μεταξύ τοῦ Τηλεμάχου καὶ τοῦ Ἰππίου ὑφισταμένης διαφοράς καὶ εἰς οὗδὲν ἕτερον ἐπιστῶσι τὴν αὐτῶν προσοχὴν, προσβάλλει αὐτοὺς αἰφνιδίως, ἀφ' οὗ προηγουμένως κατέλαβεν ἑκατὸν πλοῖά των, δι' ὧν μετέφερεν εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν τὸν στρατὸν του, ἀνάπτει μεγάλην πυρκαϊάν, ἀρχεται τῆς ἐφόδου ἀπὸ τοῦ μέους ἔνθα ἐστρατήγει ὁ Φάλανθος, ὃν καὶ καταπληγόνει, καὶ οὗ φονεύει τὸν ἀδελφὸν Ἰππίαν.

Τότε οὐδὲ τοῦ Ὀδυσσέως, περιβληθεὶς τὰ ἡρώϊκα καὶ θεῖα αὐτοῦ ὅπλα, τρέχει εἰς ἐπικουρίαν τοῦ Φαλάνθου. Καὶ πρῶτον μὲν ρίπτει χαμαὶ τὸν Ἰφικλέα, υἱὸν τοῦ Ἀδράστου, ἀκολουθῶς ἀναστέλλει τὴν θριαμβευτικὴν πορείαν τῶν ἐχθρῶν· ἤθελε δὲ νικῆσει αὐτοὺς κατὰ κράτος, ἐὰν σφοδρότατος ἄνεμος, ὀμίχλη καὶ σκοτὸς μὴ ἐπέβαλον αἴφνης τὴν παῦσιν τῆς μάχης. Μετὰ ταῦτα διατάττει τὴν μετακίμιν τῶν πληγωμένων, οὓς καὶ περιποιεῖται παντοιοτρόπως, ἰδίᾳ δὲ τὸν Φάλανθον, εἰς ὃν προσφέρει, μετὰ λίαν τιμητικῶν ἐξωτερικῶν ἐνδείξεων, ἐν χρυσῷ ἀγγεῖῳ ἐναποτεθηκυμένην τὴν κόπιν τοῦ προσφιλοῦς αὐτῷ ἀδελφοῦ Ἰππίου.

Ἀλλ' ὄνειρα ἀλλεπάλληλα καὶ ζωηρότατα, ἐπὶ πολλὰς νύκτας τὸν ὕπνον αὐτοῦ κατατράξαντα, πείθουσιν τὸν Τηλέμαχον ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὃν ἐπὶ τῆς γῆς ζητεῖ νὰ ἀνεύρῃ, δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν τοῖς ζῶσιν. Ὅθεν, ἀποφασίσας τὴν εἰς Ἄδου κάθοδον, ἀποχωρεῖ κρυφίως τοῦ στρατοπέδου, συνόδευόμενος

ὑπὸ δύο Κρητῶν, καὶ βαίνει μέχρι ναοῦ κειμένον παρὰ τῷ περιθῆμῳ Ἀχερουσίῳ σπηλαίῳ. Ἐκεῖ, ἀποχαιρετήσας τοὺς ἑαυτοῦ συντρόφους, προχωρεῖ ὁλονὲν καταβαίνων ἐν σκότει ζοφερῷ καὶ ἀγρίῳ, βλέπει μετὰ μακρὸν δρόμον ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν Στύγα, καὶ ὁ Χάρων δέχεται αὐτὸν ἐν τῷ ἀπαιδίῳ αὐτοῦ σκάφει, παρουνιάζεται εἰς τὸν Πλούτωνα, ὅστις καὶ ἐπιτρέπει αὐτῷ τὴν ἀναζητήσιν τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ ἐπισκέπτεται τὸν Τάρταρον, ἐν τῷ ὁποίῳ βλέπει καὶ ἀκούει μετὰ φρίκης τὰ βάσανα, ἀπερ ὑφίστανται οἱ ἀχάριοι, οἱ ἐπίορκοι, οἱ ὑποκριταί, οἱ φονεῖς κλπ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΚΩΝΣΤ. ΚΑΛΛΙΑΔΗΣ.

Αἱ ΠΡΟΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ
ΤΩΝ ΗΦΑΙΣΤΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΕΙΣΜΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ
ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΘΕΩΡΙΑΙ.

Καθ' ἣν στιγμήν συνεπεῖρα τῶν νέων ἐν Ἑλλάδι καταστρεπτικῶν τοῦ ἐνοσίχθονος σεισμοῦ φαινομένων ἀφ' ἐνὸς μὲν γενναῖα καταβάλλονται συνδρομαὶ πρὸς παροχὴν βοηθημάτων εἰς τοὺς φερεοίκους καὶ ἀνεστίους ἐναπομείναντας δυστυχεῖς τῶν ἐλλήνικῶν ἐκείνων ἐπαρχιῶν κατοίκους, ἀφ' ἑτέρου δὲ διενεργοῦνται ἐπιστημονικαὶ ἐρευναι καὶ μελέται πρὸς καθορισμὸν τῆς φύσεως τῶν σεισμῶν τούτων καὶ δημοσιεύονται μακρὰ ἄρθρα περὶ τῶν αἰτίων τῆς γενέσεως αὐτῶν, λίαν πρόσφορον ἡγοῦμεθα τὴν δημοσίευσιν τῆς παρὰ πόδας πραγματείας, μεταγλωττισθείσης ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ἐν ᾗ δὲ ἐκτίθενται συντόμως καὶ κατὰ τὸ δυνάτον εὐλήπτως αἱ πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ἡφαιστειακῶν καὶ τῶν σεισμικῶν φαινομένων ἐξενεχθεῖσαι θεωρίαι.

Α'.

Αἷτια τῶν ἡφαιστειακῶν ἐκρήξεων.

Οἱ ἀρχαῖοι παρεδέχοντο τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Γῆς ὑπάρξιν πυριφλεγῶν ἐστιῶν, ὁμοίων πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς Γῆς τοιαύτας ἡμετέρας. Συμβολοποιοῦντες δὲ τὴν ἀφελῆ ταύτην θεωρίαν φραντίζοντο τὴν Αἴτναν καὶ τὰ ὑποθετικὰ αὐτῆς σπήλαια ὡς τὴν κατοικίαν τῶν Κυκλώπων, τῶν σιδηρουργῶν τούτων τοῦ Ἡρώτου. Ὑπὸ τὸ βάρος τῶν στρωμάτων αὐτῆς ἐστένάζεν ὁ Τυφὼν,¹

1) Τὰ κατὰ τὸν Τυφῶνα τοῦτον καὶ τὴν Αἴτναν γραφικώτατα, συντομώτατα ἀλλὰ καὶ περιεκτικώτατα ἐκτίθενται ἐν τοῖς ἀκολουθοῦσι ὁραῖς ἀληθῶς στίχοις τοῦ Πινδάρου:

.....
ὅς τ' ἐν αἰνῇ Ταρτάρῳ κεῖται, θεῶν πολέμιος,
Τυφὼς ἑκατοντακάρανος· τὸν ποτε
Κυκλίων βρέφεν πολυώνυμον ἄντρον· ἦν γὰρ μὲν
ταῖ θ' ὑπὲρ Κύμας Ἀλπερκέες ὄχθαι
Σικελία τ' αὐτοῦ πῖλ' ἐστέρη λαχρῆατα· κίωρ δ' οὐρα-
[νία συνέχει,
νιφόεσσ' Αἴτνα, πάρετες χιόνος ὀξείας τιθῆναι·
τᾶς ἐρεύνονται μὲν ἀπλάτου περὶς ἀγρόταται

ὁ ὑπὸ τοῦ Διὸς ἡττηθεὶς καὶ κατακερυνωθείς, οἱ δὲ σεισμοὶ οὐδὲν ἄλλο κατ' αὐτοὺς ἦσαν εἰ μὴ τὸ ἀποτελεσματικὸν τῶν κινήσεων τοῦ γίγαντος τούτου καὶ τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ, ὅπως ἀποστείσῃ τὸν ὄγκον, δι' οὗ ἐπεβάρυνεν αὐτὸν ἡ ὀργὴ τῶν θεῶν.

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ III' αἰῶνος, ἡ γεωλογικὴ σχολὴ τοῦ Βέρνερ ἡρμήνευεν εἰσέτι τὴν διάπυρον κατὰστασιν τῆς λάβας, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι, δεχομένη τὴν γένεσιν μεγάλων υποχθονίων πυρκαϊῶν λιθανθράκων, λιγνιτῶν καὶ θειωδῶν ἢ ἀσφαλτωδῶν ὑλῶν. Ὁ Δάβυ ὅμως μεταξὺ ἄλλων ἀντιρρήσεων πρὸς τὴν θεωρίαν τοῦ Βέρνερ, παρετήρει ὅτι ἡ ἐντὸς τῆς Γῆς καύσις στρώματος γαιανθράκων, ὅσον καὶ ἂν θεωρηθῇ σημαντικὴ, δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ παραγάγῃ ἐντονὸν θερμότητα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐλλείψει ἐλευθέρας κυκλοφορίας τοῦ ἀέρος, τὸ παραγόμενον ἀνθρακικὸν ὀξὺ τείνει εἰς τὴν παρακώλυσιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς καύσεως. Ἡ δὲ παρατήρησις καταδεικνύει τὴν ὀρθότητά τῆς ἀντιρρήσεως ταύτης. Συχνάκις ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις παρατηροῦνται ἀναφλέξεις στρωμάτων γαιανθράκων ἐκ τούτων, προστίθῃσιν ὁ Δάβυ «παραγίνεται ἄργιλλος καὶ σχιστόλιθος, οὐδέποτε δὲ σῶμα ὁμοιάζον πρὸς τὴν λάβαν».

Πρὸ ἐνὸς ὅμως ἡδὴ αἰῶνος ἐλήφθησαν ὑπ' ὅψιν αἱ χημικαὶ ἀντιδράσεις πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ἡφαιστειακῶν ἐκρήξεων. Γνωστὸν εἶναι τὸ πείραμα τοῦ ἡφαιστείου τοῦ Λεμεροῦ, συνιστάμενον εἰς τὴν διὰ λεπτοῦ στρώματος χώματος περικάλυψιν ὑγροῦ μίγματος ἀνθράκων θείου καὶ ρινημάτων σιδήρου. Μετὰ τινὰς στιγμὰς, τὸ χῶμα ἐξογκοῦται, καλύπτεται ὑπὸ σχισμάδων, ἐκ δὲ τοῦ μίγματος ἀναδίδονται ἄρθροι θειώδεις ἀτμοί, καὶ τέλος ἡ ἐκ τῆς χημικῆς ἐνώσεως παραγόμενη θερμότης ἐπιφέρει τὴν διαπύρωσιν τῶν οὕτως ἀναμιχθεῖσων ὑλῶν. Διὰ τοῦ πειράματος τούτου ὁ διάσημος χημικὸς ἰσχυρίζετο ὅτι ἐξήγει ἐν μικρῷ τὰς ἡφαιστειακὰς ἐκρήξεις. Αἱ χημικαὶ ἀντιδράσεις ἐν τῷ πείραματι τούτῳ συνίστανται εἰς τὴν παραγωγὴν ὑδρογόνου καὶ ὑδροθείου, ὡς ὑπόλειμμα δὲ δίδουσι κυρίως θειοῦχον σίδηρον. Ἡ ἔλλειψις ὅμως τοῦ τελευταίου τούτου σώματος καὶ ἡ μεγάλη σπάνις τῶν ἀερίων ὑδρογόνου καὶ ὑδροθείου ἐν ταῖς ἡφαιστειακῇς ἐκρήξεσι, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἄλλοι λόγοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀπόρριψιν τῆς θεωρίας τοῦ Λεμεροῦ, ἥτις κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἦτο γενικῶς παραδεδεγμένη.

Ὁ Γαί-Λουσάκ προέτεινεν ἄλλην θεωρίαν πρὸς ἐξήγησιν τῆς διὰ τὰ ἡφαιστειακὰ φαινόμενα ἀναγκαίας θερμότητος. Ὁ διάσημος οὗτος φυσικὸς καὶ χημικὸς ἐνόμι-

ἐκ μεγάλων παραλ. ποταμοὶ
δ' ἡμέραισιν μὲν προχέοντι ῥόον καπνοῦ
αἰθῶν· ἀλλ' ἐν ὄρναισιν πέτρας
φοίνισσα κυλινδομένα φλὸς ἐς βαθεῖ-
αν φέρει πόρτον πλάκα σὲν πατάγω·
κεῖνο δ' Ἀφαιστοιο κροντοὺς ἐρπετὸν
δειροτάτους ἀναπέμπει· τέρας μὲν θαυμάσιον προ-
ιδέσθαι, θαῦμα δὲ καὶ παρεόντων ἀκοῦσαι, κτλ.